

Дем'янчук Ю.Ю. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей, які мають порушення обробки сенсорної інформації / Педагогічні інновації : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Миколаїв, 28-29 квіт. 2021 р. Миколаїв, 2021. С. 241-242.

Дем'янчук Ю.Ю.,
викладач кафедри соціальної та
практичної психології
Житомирського державного
університету імені Івана Франка,
м. Житомир,
Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ, ЯКІ МАЮТЬ ПОРУШЕННЯ ОБРОБКИ СЕНСОРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Однією із задач центральної нервової системи є сприймання рецепторно-сенсорної інформації (слухової, смакової, нюхово, зорової, тактильної, пропріоцептивної, вестибулярної), її обробка і відповідна емоційно-поведінкова реакція організму на такі зовнішні стимули (див.Рис.1). Вперше цей процес був науково обґрунтований американським ерготерапевтом А. Джейн Аєрс (А. Jean Ayres) у 1950-х р.р. і отримав назву – *сенсорна інтеграція*. Дослідниця припустила, що дисфункція сенсорної інтеграції спостерігається у випадках зниженого роботи сенсорних нейронів, що можуть призводити до порушень психофізичного розвитку та соціальної інтеграції [1].

Рис.1. Процес переробки сенсорної інформації (графіка)

Такі обмеження в інтерпретації сенсорної інформації можуть призводити до проблем у навчанні, спілкуванні, поведінці, координації рухів та м'язового тону. І зазвичай проявляються у вигляді гіпочутливості або гіперчутливості до окремих зовнішніх стимулів, що мають специфічні проявлення, такі як:

1. надчутливість до сенсорних стимулів (звук (страх гучних звуків, відсутня реакція на власне ім'я), світло, деякі фактури (однотипна їжа, специфічні вподобання в одязі і т.д.);
2. проблеми з предметно-маніпулятивними діями (використанням ножиць, столового приладдя, ліплення, малювання, тощо);
3. рухова активність і координація (гіпо-/гіпер рухова активність, розлади м'язового тону, загальна незграбність, проблеми з їздою на велосипеді/роликах, уникання або захоплення гойдалками, труднощі розрізненні правого та лівого боків);
4. труднощі у навчанні (складнощі засвоєння письма і читання, пропуски букв, утруднення з переписуванням);
5. фізично-тактильне сприйняття і розвиток (міцні обійми, ходьба навшпиньках, чутливість до тактильних торкань, сповільнений/обмежений фізичний розвиток);
6. емоційно-вольова сфера (труднощі в концентрації уваги, імпульсивність, швидка стомлюваність);
7. соціальна взаємодія (відмова від контактів, низький поріг чутливості до близькості іншої особи);
8. затримка розвитку мови, тощо.

Сучасні підходи реабілітаційного супроводу у дітей, які мають порушення обробки сенсорної інформації пропонують використовувати спеціально обладнані приміщення – «сенсорні кімнати», які вміщують різного роду стимулятори (сенсорні планшети, пісочниці, басейни; тренажери та балансири для розвитку дрібної/великої моторики і координації рухів; світлові, звукові та тактильні панелі, розвиткові ігри, тощо), де можна проводити індивідуально орієнтовані заняття [2]. Окрім того, у цих кімнатах дитині пропонуються і релаксаційні заходи, оскільки, часто спостерігається сенсорне

перевантаження, що проявляється у фізіологічних симптомах (пришвидшене серцебиття, почервоніння/блідість шкіри, болі у животі, нудота), емоційній нестабільності (істерики, плач, агресії/аутоагресії), стереотипії поведінки (ехолалії, стереотипні рухи тіла або його частин).

Робота з дитиною будується на принципі комплексності, тому батьки/опікуни також отримують практичні завдання та рекомендації для можливості систематичної та послідовної підтримки розвитку дитини і поза кабінетом. Дома пропонують впроваджувати певні ритуали («обійми перед сном», «винагорода за виконане завдання» і т.д.), розбивати завдання на декілька частин і використовувати таймери/пісочні годинники (15 хв. роботи над завданням і 5-10 хв. перерви), використовувати візуальні схеми для планування часу (календарі, планери дня), використання «сенсорної коробки» з завданнями тощо.

Використання технологій сенсорної інтеграції вимагає від спеціалістів дотримання основних положень у роботі з дитиною, які орієнтовані на постановку та досягнення чітких цілей (страх гучних звуків, непосидючість, тощо), на послідовність і систематичність у сенсорній стимуляції враховуючи особливості нервової системи та темпів засвоєння нового досвіду, на включення дитини у природне середовище, що дозволить максимально екологічно та поступово сформувати у дитини навички усвідомленої реакції на зовнішні подразники і адаптувати її до життя.

Список використаних джерел:

1. Айрес, Э. Дж. Ребенок и сенсорная интеграция. Понимание скрытых проблем развития / Э. Дж. Айрес; [пер.с англ. Юлии Даре]. М.: Теревинф, 2009. 272 с.
2. Литвин Н. І., Борецька О. В., Сойко О. В. Комплексна психолого-педагогічна реабілітація дітей з особливими потребами засобами сенсорної інтеграції. Психологія: реальність і перспективи. 2018. Вип. 10. С. 94–100.